

Overheid moet focus verleggen: van industriële naar applicatie-revolutie

Jan-Bart Hilhorst (10 december 2019)

De overheid is van iedereen, voor iedereen, altijd, overal. Van geboorte-aangifte tot de wet op de lijkbezorging, van het stimuleren van theaterbezoek tot het bestrijden van de zware misdaad. Op tal van terreinen neemt de overheid maatregelen, vaardigt wetten uit, ziet toe op naleving. Op veel andere terreinen speelt de overheid een meer terughoudende rol en stelt volgens eigens zeggen slechts algemene voorwaarden.¹ De taken van de overheid bestaan al lange tijd en hoewel een overheid meegroeit met een maatschappij, zien we gebeuren dat een maatschappij soms sneller ontwikkelt. Dit zien we goed terug in 'disruptive' bedrijven die een bestaande industrie op zijn kop zetten, zoals Uber bij transport, AirBnB bij toerisme en Tesla bij 'automotive'. Het raakt het overheidswezen direct. Ze moeten er iets mee, maar weten vaak niet goed wat. Bovendien gaat het vaak in een veel hoger tempo dan de overheid gewend is.

Gedurende millennia groeide de wereldeconomie incrementeel en langzaam, gebaseerd op bevolkingsgroei en handel. De Industriële revolutie veranderde dit en fysiek kapitaal zoals machines waren belangrijk voor de grootste bedrijven ter wereld. Een volgende stap was de service-based industrie waarbij human capital de kracht van een bedrijf bepaalde. Vandaag de dag zien we een nieuwe stap, waarbij bedrijven en organisaties die de digitale transformatie van hun markt oppakken al snel de meest moderne en sterkste bedrijven worden, gebaseerd op zogenaamd application capital.² In de top 10 grootste bedrijven ter wereld staan 7 IT-bedrijven, 2 financiële instellingen en 1 farmaceut.³ Ter vergelijking: in Nederland staat er geen enkel IT-bedrijf in de top 10.⁴

De aanzet tot een IT-Deltaplan moet hier verandering in aanbrengen. Zoals in het document beschreven, dient ook de overheid zelf een digitale organisatie te worden om vergelijkbaar met het bedrijfsleven het meest succesvol te kunnen zijn. De IT van de overheid bevindt zich over de verschillende ministeries in verschillende stadia. De overgang naar vier gecentraliseerde Rijks Data Centers (RDC) is een zeer goede stap om een flexibele basis onder de nieuwe architectuur te leggen. Want als de nieuwe 'application capital'-wereld ons iets geleerd heeft, is het dat schaalbaarheid en beweegbaarheid van applicaties en data cruciaal zijn. Het Overheids Data Center Noord (ODC Noord) is hier een schoolvoorbeeld van.

We zien ook in het bedrijfsleven dat niet elk RDC (lees: cloud) op dezelfde manier moet worden ingeregeld. Waar Amazon Web Services (AWS) uitblinkt in capabilities en

¹ <https://www.overheid.nl/zo-werkt-de-overheid>

² <https://www.f5.com/company/blog/application-capital>

³ <https://www.statista.com/statistics/263264/top-companies-in-the-world-by-market-value/>

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_largest_companies_of_the_Netherlands

verwerken van workloads, is Microsoft Azure ingericht op SaaS-diensten en hybride vormen, en Google Cloud Platform op Datamining, AI en Analytics. Zo kunnen ook de RDC's onderling hun specialiteit hebben. In het IT-Deltaplan wordt echter voorgesteld deze cloud ook open te zetten naar burgers en bedrijven, dat is wellicht een stap te ver. De overheid mag niet commercieel zijn en we hebben al voldoende Nederlandse initiatieven voor een Cloud NL. Daarnaast zijn de investeringen (miljarden) te hoog voor een overheid zoals die van Nederland.⁵

Denk in API's

Om ook zaken als privacy te waarborgen, bi-directioneel, is het verstandig als de overheid geen datacenter voor het bedrijfsleven open zet. Wel kunnen natuurlijk de API-koppelingen worden uitgebreid, naast de reeds beschikbare, om kennis en gegevens te delen met relevante partijen in het bedrijfsleven.

Bedrijven als Uber, PICNIC online supermarkt, Thuisbezorgd en Booking.com geven aan dat de mogelijkheden liggen in het goed neerzetten van de applicaties en het koppelen met de reeds benoemde API's. Vertaald naar het IT-Deltaplan betekent dit dat de samenwerking tussen het bedrijfsleven en de overheid op digitaal gebied moet worden uitgebreid.

Er zijn drie principes om de waarde van het application capital te maximaliseren.

1. Leg focus op differentiatie bij de ontwikkelaars. Machtig de applicatie-ontwikkelaars om bedrijfswaarde te leveren, zonder zorgen te maken over beschikbaarheid, stabiliteit, security of compliancy zoals de AVG.
2. Kies de beste infrastructuur voor de applicaties. Voorkom vendor lock-in, en infrastructuur lock-in, werk met open architecturen en API's, zodat gebruikers en ontwikkelaars de mogelijkheid hebben voor een schijnbaar onuitputtelijke bron van oplossingen, services en features om hun applicaties te bouwen, deployen en hun infrastructuur te ondersteunen.
3. Gebruik een consistente applicatieservice over het portfolio van applicaties. Applicatiediensten moeten makkelijk beschikbaar zijn en efficiënt gemanaged kunnen worden over de verschillende RDC's.

De moeilijkheid zit hem in het toepassen van deze principes in het digitale tijdperk voor de ontwikkeling en het managen van de applicaties. Hoe komen we tot de verandering in deze nieuwe context? Als deze taken belegd moeten worden, dan lijkt instituut DICTU, vallend onder het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, het meest voor de hand liggend. In het document wordt gesproken over het Ministerie van Algemene Zaken. Dit is echter een relatief klein ministerie met een omzet van net 70 miljoen euro per jaar en op dit moment heel andere taken. DICTU is veel meer betrokken bij het bedrijfsleven, heeft kennis van een eigen cloud, en ontwikkelt zelf grote aantallen applicaties. Daarnaast heeft DICTU de grootte en de structurele bouw om dit constructief op te pakken.

⁵ <https://www.ad.nl/tech/google-investeert-1-miljard-euro-in-uitbreiding-nederlandse-datacenters~a6cf6d68/>

Als wij de overheid mogen adviseren, dan is het om de waarde van applicaties beter te waarderen. Een -'applicatie capital'-bedrijf als Adyen is inmiddels drie keer meer waard dan een bedrijf als ABN AMRO of VOPAK. Ook de overheid kan meer waard worden of waarde bieden als de applicaties op de eerste plaats komen, beheert door een organisatie binnen de overheid die het aankan zoals DICTU, en gebruikmakend van de RDC's die duidelijk gedifferentieerd worden.